

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Unintended
 Consequences:
 Aharon, Moshe, the
 Egel and the
 Meraglim*

This week's shiurim are dedicated by Dr. Stuart and Ellen Shaffren in commemoration of the yahrzeits of their mothers and grandmother,

שרה בת משה ע'ה, ב' אדר א, העניו בת משה בנימין ע'ה, ה' אדר א,
 הענטשע לאה בת שלום ע'ה, ד' אדר א

Mrs. Suzanne Cohen
 ט' אדר א' תשע"ד • February 9, 2014

חטא העגל

1 שמות פרק לב

א וַיֵּרָא הָעָם, כִּי-בִלְשׁוֹ מֹשֶׁה לָרְדֹת מֶן-הָהָר; וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אֶהֱרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ--כִּי-זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, לֹא יָדַעְנוּ מָה-הִיָּה לוֹ. ב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, אֶהֱרֹן, פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם; וְהָבִיאוּ, אֵלַי. ג וַיִּתְּפְּרוּקוּ, כָּל-הָעָם, אֶת-נִזְמֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם; וַיְבִיאוּ, אֶל-אֶהֱרֹן. ד וַיִּקַּח מִיָּדָם, וַיַּצַּר אֹתוֹ בַּחֲרֹט, וַיַּעֲשֵׂהוּ, עֵגֶל מַסְכָּה; וַיֹּאמְרוּ--אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הֶעֱלֹוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. ה וַיֵּרָא אֶהֱרֹן, וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו; וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר, חַג לַיהוָה מָחָר. ו וַיִּשְׁכְּמוּ, מִמַּחֲרָת, וַיַּעֲלוּ עֹלֹת, וַיִּגְשׁוּ שְׁלָמִים; וַיֹּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׂתוּ, וַיִּקְמוּ לְצַחֵק... יט וַיְהִי, כִּי אֲשֶׁר קָרַב אֶל-הַמַּחֲנֶה, וַיֵּרָא אֶת-הָעֵגֶל, וּמַחֲלַת; וַיַּחֲר-אֶף מֹשֶׁה, וַיִּשְׁלַח מִיָּדוֹ אֶת-הַלַּחַת, וַיִּשְׁפֹּר אֹתָם, תַּחַת הָהָר. כ וַיִּקַּח אֶת-הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ, וַיִּטְחֵן, עַד אֲשֶׁר-דָּק; וַיִּזֶר עַל-פְּנֵי הַמַּיִם, וַיִּשְׁק אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהֱרֹן, מָה-עָשִׂיתָ לָּךְ הָעָם הַזֶּה: כִּי-הִבֵּאתָ עֲלֵיוֹ, חֲטָאָה גְדוֹלָה. כב וַיֹּאמֶר אֶהֱרֹן, אֵל-יְחִיר אֶף אֲדֹנָי; אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת-הָעָם, כִּי בָרַע הוּא. כג וַיֹּאמְרוּ לִי--עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים, אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ: כִּי-זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם--לֹא יָדַעְנוּ, מָה-הִיָּה לוֹ. כד וַאֲמַר לָהֶם לְמִי זָהָב, הַתְּפָרוּקוּ וַיִּתְּנוּ-לִי; וְאֲשַׁלְכֶהוּ בָאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה. כה וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-הָעָם, כִּי פָרַע הוּא: כִּי-פָרַעַה אֶהֱרֹן, לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם. כו וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה, בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה, וַיֹּאמֶר, מִי לַיהוָה אֵלָי; וַיִּאֲסְפוּ אֵלָיו, כָּל-בְּנֵי לֵוִי. כז וַיֹּאמֶר לָהֶם, פֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שִׁימוּ אִישׁ-חֲרָבוֹ, עַל-יָרְכוֹ; וְעָבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשְׁעַר מִשְׁעַר, בַּמַּחֲנֶה, וְהָרְגוּ אִישׁ-אֶת-אָחִיו וְאִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ, וְאִישׁ אֶת-קָרְבוֹ. כח וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-לֵוִי, כַּדְּבַר מֹשֶׁה; וַיִּפֹּל מִן-הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא, כִּשְׁלֹשָׁת אֲלָפֵי אִישׁ... לה וַיִּגְף יְהוָה, אֶת-הָעָם, עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת-הָעֵגֶל, אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהֱרֹן.

2 רש"י שמות לב

ב: באזני נשיכם - אמר אהרן בלבו הנשים והילדים חסים על תכשיטיהן, שמא יתעכב הדבר, ובתוך כך יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל עצמן:
 אלה אלהיך - ולא נאמר אלה אלהינו, מכאן שערב רב שעלו ממצרים, הם שנקהלו על אהרן, והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריו:
 ה: ויבן מזבח - לדחותם
 ויאמר חג לה' מחר - ולא היום, שמא יבא משה קודם שיעבדוהו, זהו פשוטו. ומדרשו בויקרא רבה (ה' /), ג) דברים הרבה ראה אהרן, ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו ויבן מזבח לפניו - ויבן מזבח לפניו. ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסירחון ולא בהם, ועוד ראה ואמר אם הם בונים אותו המזבח, זה מביא צרור וזה מביא אבן, ונמצאת מלאכתך נעשית בבת אחת, מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתך, בין כך ובין כך משה בא:
 חג לה' - בלבו היה לשמים, בטוח היה שיבא משה, ויעבדו את המקום:
 כא: מה עשה לך העם הזה - כמה יסורים סבלת שיסרוך, עד שלא תביא עליהם חטא זה:
 כד: ואמר להם - אמרתי להם דבר אחד למי זה לבד, והם מהרו והתפרקו ויתנו לי:
 ואשלכהו באש - ולא ידעתי שיצא העגל הזה ויצא:

3 בכור שור שמות לב

ב: פרקו נזמי הזהב: אהרון לשם שמים נתכוון, חשב, אם אומר להם: כלב בן יפונה, או נחשון בן עמינדב, או אחד מן הגדולים יהיה לראש וימליכו אותו עליהם, כשיבא משה לא ירצה לירד מגדולתו, וירבה קטטה ותגר ביניהם, וישפכו דמים ונפשות על זאת. ואם אומר להם לא אעשה לכם ראש, יתנו הם מעצמם ראש ותרב הקטטה, ואם אומר אני אהיה לכם ראש, יקשה בעיני משה. אעסיקם בדברים עד שיבא משה, ואעשה להם דבר שאין בו ממשות, וכשיבא משה יתבטל מאליו. וכן עשה, וכן אמר להם: "התפרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם", איני חפץ באחר, נתכוון שמא יעכבו הנשים על ידם, ובתוך כך יבא משה.

לה: ויגוף ה' את העם: שמתו על פי הדבר מהם שלשת אלפים על שעשו את העגל אשר עשה אהרון: כלומר: אהרון חשב להציל אתכם מן ההריגה, שלא רצה שיעשו ראש שלא תרבה קטטה ומלחמה ביניהם, ועתה נהרגו על מה שעשה.

4) דברים פרק ט

ח ויכתוב הקצפתם, את-יהוה; ויתאנף יהוה בכם, להשמיד אתכם...
 כ ובאהרן, התאנף יהוה מאד--להשמידו; ואתפלל גם-בעד אהרן, בעת ההוא.

חטא המרגלים

5) במדבר פרקים יג-יד

א וידבר יהוה, אל-משה לאמר. ב שלח-לך אנשים, ויחרו את-ארץ כנען, אשר-אני נתן, לבני ישראל... איש אחד איש אחד למטה אבותיו, תשלחו--פל, נשיא בהם... יז וישלח אתם משה, לתור את-ארץ כנען; ויאמר אליהם, עלו זה בנגב, ועליהם, את-ההר. יח ויראתם את-הארץ, מה-הוא; ואת-העם, הישב עליה--החזק הוא הרפה, המעט הוא אם-רב. יט ומה הארץ, אשר-הוא יושב בה--הטובה הוא, אם-רעה; ומה הערים, אשר-הוא יושב בהנה--הבמחנים, אם במבצרים. כ ומה הארץ השמנה הוא אם-רזה, היש-בה עץ אם-אין, והתחזקתם, ולקחתם מפרי הארץ; והימים--ימי, בפורי ענבים... כהוישבו, מתור הארץ, מקץ, ארבעים יום. כו וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל, אל-מדבר פארן--קדשה; וישיבו אתם דבר ואת-כל-העדה, ויראו את-פרי הארץ. כז ויספרו-לו, ויאמרו, באנו, אל-הארץ אשר שלחתנו; וגם זבת חלב ודבש, הוא--וזה-פריה. כח אפס פיעז העם, הישב בארץ; והערים, בצרות גדולת מאד, וגם-ילדי הענק, ראינו שם. כט עמלק יושב, בארץ הנגב; והחתי והיבויסי והאמרי, יושב בהר, והכנעני יושב על-הים, ועל יד הירדן. ל ויהס כלב את-העם, אל-משה; ויאמר, עלה נעלה וירשנו אתה--כי-יכול נוכל, לה. לא והאנשים אשר-עלו עמו, אמרו, לא נוכל, לעלות אל-העם: פי-חזק הוא, ממנו. לב ויצאו דבת הארץ, אשר תרו אתה, אל-בני ישראל, לאמר: הארץ אשר עברנו בה לתור אתה, ארץ אכלת יושביה הוא, וכל-העם אשר-ראינו בתוכה, אנשי מדות. לג ושם ראינו, את-הנפילים בני ענק--מן-הנפילים; ונחי בעינינו פחגבים, וכן היינו בעיניהם.

א ותשא, כל-העדה, ויתנו, את-קולם; ויכפו העם, בלילה ההוא. ב וילנו על-משה ועל-אהרן, כל בני ישראל; ויאמרו אליהם כל-העדה, לו-מתנו בארץ מצרים, או במדבר הזה, לו-מתנו. ג ולמה יהוה מביא אתנו אל-הארץ הזאת, לנפל בחרב--נשינו וטפנו, יהיו לבז; הלוא טוב לנו, שוב מצרימה. ד ויאמרו, איש אל-אחיו: נתנה ראש, ונשובה מצרימה... כו וידבר יהוה, אל-משה ואל-אהרן לאמר. כז עד-מתי, לעדה הרעה הזאת, אשר המה מלינים, עלי; את-תלנות בני ישראל, אשר המה מלינים עלי--שמעתי. כח אמר אליהם, חיי אני נאם-יהוה, אם-לא, כאשר דברתם באזני: פן, אעשה לכם. כט במדבר הזה יפלו פגריכם וכל-פקדיכם, לכל-מספרכם, מבין עשרים שנה, ומעלה: אשר הלינתם, עלי. ל אם-אתם, תבאו אל-הארץ, אשר נשאתי את-ידי, לשפן אתכם בה--פי אם-כלב בן-פנח, ויהושע בן-נון. לא וטפכם--אשר אמרתם, לבז יהיה: והביאתי אתם--ונידעו את-הארץ, אשר מאסתם בה. לב ופגריכם, אתם--יפלו, במדבר הזה. לג ובניכם יהיו רעים במדבר, ארבעים שנה, ונשאו, את-זנותיכם--עד-תם פגריכם, במדבר.

6) רש"י במדבר יג

ב: שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו', ומשה נמלך בשכינה. אמר אני אמרתי להם שהיא

טובה, שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו', חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה:

7) רמב"ן במדבר יג

ב: שלח לך אנשים

לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו, כמו שנאמר (דברים אא כב) ותקרבון אלי כולכם וגו, ומשה נמלך בשכינה, אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג יז) אעלה אתכם מעני מצרים

אל ארץ טובה, חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדבר המרגלים למען לא יירשוה, לשון רש"י מדברי אגדה: ויש כאן לשאול, אם כן משה עצמו חטא בענין, שנאמר וייטב בעיני הדבר (דברים א כג). ולמה אמר להם בענין הארץ "הטובה היאם רעה" פסוק יט (אחר שנאמר לו מתחלה שהיא טובה ורחבה. ועוד מה עשו המרגלים, כי משה אמר להם) פסוק יח (וראיתם אתהארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב, ואמר להם בערים) פסוק יט (הבמחנים אם במבצרים, ועלכל פנים היו צריכין להשיבו על מה שצוה אותם. ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו) פסוק כח (אפס כי עז העם והערים בצורותגדולות, וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם:

8) דברים פרק א

כב ותקרבון אלי, פלכם, ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו, ויחפרו-לנו את-הארץ; וישבו אתנו, דבר--את-הדרך אשר נעלה-בה, ואת הערים אשר נבא אליהן. כג וייטב בעיני, הדרך; ואקח מכם שנים עשר אנשים, איש אחד לשבט. כד ויפנו ויעלו ההרה, ויבאו עד-נחל אשפל; וירגלו, אתה. כה ויקחו בידם מפרי הארץ, ויורדו אלינו; וישבו אתנו דבר, ויאמרו, טובה הארץ, אשר-יהנה אלהינו נתן לנו. כו ולא אביתם, לעלת; ותמרו, את-פי יהנה אלהיכם. כז ותרגנו באהליכם, ותאמרו, בשנאת יהנה אתנו, הוציאנו מארץ מצרים--לתת אתנו ביד האמרי, להשמידנו. כח אנה אנחנו עלים, אחינו המסו את-לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו, ערים גדלות ובצורות, בשמים; וגם-בני ענקים, ראינו שם... לד וישמע יהנה, את-קול דבריכם; ויקצף, וישבע לאמר. לה אם-יראה איש באנשים האלה, הדור הרע הזה--את, הארץ הטובה, אשר נשבעתי, לתת לאבותיכם. לו זולתי פלב בן-יפנה, הוא יראנה, ולו-אתן את-הארץ אשר דרף-בה, ולבני--יען, אשר מלא אתרי יהנה. לז גם-בי התאנף יהנה, בגללכם לאמר: גם-אתה, לא-תבא שם. לח יהושע בן-נון העמד לפניך, הוא יבא שמה; אתו חזק, פי-הוא ינחלנה את-ישראל. לט וטפכם אשר אמרתם לבז יהנה, ובניכם אשר לא-ידעו היום טוב ורע--המה, יבאו שמה; ולהם אתננה, והם יירשוה. מ ואתם, פנו לכם; וסעו המדברה, דרך ים-סוף.

מי מריבה

9) במדבר פרק כ

א ויבאו בני-ישראל כל-העדה מדבר-צן, בחדש הראשון, וישב העם, בקדש; ותמת שם מרים, ותקבר שם. ב ולא-היה מים, לעדה; ויקהל, על-משה ועל-אהרן. ג וירב העם, עם-משה; ויאמרו לאמר, ולו גוענו בגוע אחינו לפני יהנה. ד ולמה הבאתם את-קהל יהנה, אל-המדבר הזה, למות שם, אנחנו ובעירנו. ה ולמה העליתנו, ממצרים, להביא אתנו, אל-המקום הרע הזה: לא מקום זרע, ותאנה וגפן ורמון, ומים אין, לשותות. ו ויבא משה ואהרן מפני הקהל, אל-פתח אהל מועד, ויפלו, על-פניהם; וירא כבוד-יהנה, אליהם. ז וידבר יהנה, אל-משה לאמר. ח קח את-המטה, והקהל את-העדה אתה ואהרן אחיד, ודברתם אל-הסלע

לְעִינֵיהֶם, וְנָתַן מִיָּמִיו; וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים מִן-הַסֵּלַע, וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעֵירָם. ט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֵּה, מִלִּפְנֵי יְהוָה, כַּאֲשֶׁר, צִוָּהוּ. י וַיִּקְהֵלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶת-הַקְּהָל--אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע; וַיֹּאמְרוּ לָהֶם, שְׁמַעוּ-נָא הַמַּיִים--הַמֵּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם. יא וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת-יְדוֹ, וַיִּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ--פַּעַמַּיִם; וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים, וַתִּשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעֵירָם. יב וַיֹּאמְרוּ יְהוָה, אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן, יֵצֵן לֹא-הָאֲמַנְתֶּם בִּי, לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעִינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל--לִכְן, לֹא תָבִיאוּ אֶת-הַקְּהָל הַזֶּה, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם. יג הֲמָה מִי מָרִיבָה, אֲשֶׁר-רָבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְהוָה; וַיִּקְדַּשׁ, בָּם... כב וַיִּסְעוּ, מִקֵּדֶשׁ; וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה, הֵר הָהָר. כג וַיֹּאמְרוּ יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן, בְּהַר הָהָר, עַל-גִּבּוֹל אֶרֶץ-אֲדוֹם, לֵאמֹר. כד יֵאָסֶף אַהֲרֹן, אֶל-עַמּוּי, כִּי לֹא יָבֵא אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל--עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-פִּי, לְמִי מָרִיבָה. כה קח, אֶת-אַהֲרֹן, וְאֶת-אֶלְעָזָר, בְּנֵו; וְהַעֲלֵ אֹתָם, הֵר הָהָר. כו וְהִפְשֵׁט אֶת-אַהֲרֹן אֶת-בְּגָדָיו, וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת-אֶלְעָזָר בְּנֵו; וְאַהֲרֹן יֵאָסֶף, וּמַת שָׁם.

“הצדק האלקי”

(10) אברכנאל דברים פרק א

ואומר שדעתי בזה הוא שאהרן קדוש ה' מת בעון העגל. ומשה אדונינו מת בעון המרגלים. לא שיהיה נדון מעון העגל. ולא שהיה מרע"ה נמשך אחרי דברי המרגלים חלילה להם מרשע. אבל אהרן כמו שידעת שלא בכונה רעה עשה את העגל... ועם היות שכונתו היתה להנהיגם בנחת עד בא משה. הנה נמשך מזה מה שנמשך. ולפי שהעם לקחו מיד ה' כפלים בכל חטאתם. מהם מתו במגפ'. ומהם ע"י חרב ולא באו אל הארץ כאשר אמר ה' להם הנה היה אהרן בזה סבה מה. ולכן היה מהצדק האלהי שכמו שהוא סבב באנשים ההם שימותו במדבר כן ימות גם הוא שמה ולא יכנס לארץ. האמנם לפי שלא היה הוא כשאר האנשים ההם החטאים כנפשותם לא נענש אז עמהם. והאריך הש"י אליו אפו...

ואמנם חטא מרע"ה. כי כאשר שאלו ישראל המרגלים לא אמרו כ"א וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן. והאל ית' לא אמר גם כן כ"א שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען וגו'. והנה אדוננו משה הוסיף בשליחות דברים הרבה. כי צוה אותם שיראו את העם היושב עליה החזק הוא הרפה. המעט הוא אם רב ומה הארץ הטובה היא אם רעה היש בה עץ אם אין. ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים. והשאלות האלה ששאל מאתם אין ספק שהיו לכונה טובה לשמח את ישראל בבשורות טובות אבל נמשך מהם מה שנמשך. שבתשובת זה אמרו חוזק העם. וחוזק הערים. והיות הארץ אוכלת יושביה. ויתר הדברים אשר המסו את לבב העם. וסבב בזה שנגזרה עליהם גזרה שלא יכנסו לארץ. ושכמדבר ההוא יתמו ושם ימותו. ולפי שמה אדוננו צוה בדברים האלה מה שישראל לא שאלו ולא צוהו האל ונמשך מזה שהדור ההוא במדבר יתמו. ראה הש"י היות מרע"ה סבה בזה במקרה. ושהיה מהצדק והדין הישר שגם הוא שסבב זה לא יבא שמה כי שגגת למוד עולה זדון. ולפי שישראל חטאו במזיד והוא ע"ה חטא בשוגג ובכונה טובה רצה הש"י לחוס על כבוד משה ולא תהיה גזרתו בתוך גזרת העם בפרשת שלח לך אנשים. והאריך עליו אפו כמו שהאריך בזה האופן לאהרן על מעשה העגל.

וכאשר בפרשת זאת חקת התורה התלוננו העם על המים. וכדבר תלונותם העירו איך היו משה ואהרן סבות אל מיתת העם ולא נכנסו לארץ כמו שאמרו ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו. זכר הכתוב שמה ואהרן הלכו אל אהל מועד אבל' וחפויי ראש מפני הקהל וכנשי' המתביישות בזכור להן עונותיהן. ולכן בא הדבור אליהם שידברו ויעשו הפועל שזכר להוציא המים. ובהיות משה יוצא לכלל כעס באמרו שמעו נא המורים. ונתמלא הקב"ה חמה עליו לפי שישראל תפסוהו כראוי. והוא לא הודה בלבו מה שחטא ונתכעס עליהם. ולכן ראה בעת ההיא לתת עונשם עליהם על עונותיהם הקודמים. והיה אם כן מי מריבה כלי אמצעי לדבר לא סבה עצמית בו.